

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

LETO II.

Ljubljana, dne 6. junija 1936.

Štev. 9-10.

Beseda abiturijentom

Le še nekaj tednov in prestopili boste za vedno prag hrama srednješolske učenosti, in le nekaj mesecev, pa boste stopili na najvišji naš kulturni zavod ali pa v golo življenje. Umestno je torej, da Vam, mladi tovariši, tudi »Naša volja« kot glasilo Vas, ki sedaj odhajate s srednje šole, posveti nekaj besed, ki naj Vam bodo napotnica in bodrilo, da še nadalje delujete tako, kakor ste delovali doslej, zvesti svojemu najglobljemu prepričanju, ki ste ga vse do sedaj izpričevali neomajno in trdno.

Stopili boste na svobodna akademska tla, predali se boste svobodnemu delovanju v svoji stroki, česar do sedaj utesnjeni v formalizmu srednje šole, niste mogli. Čaka Vas resno in težko delo, ki ga boste lahko premagovali le z velikimi napori in trdno vztrajnostjo. Stopili pa boste tudi na pozornico, kjer se vrši jasen in odkrit boj za prepričanje, boj za idejo, ki Vam je bila do sedaj sveta in za katero se boste morali boriti tudi v bodoče. Stopili boste na Aleksandrovo jugoslovensko univerzo kot zrelo državotvorna mladina, kot poborniki jugoslovenske misli, kot delavci za boljšo bodočnost vsega našega naroda in naše države. Z izpopolnjevanjem v vseh smereh boste izgrajevali svoj nazor, nazor jugoslovenskega nacionalizma, ki danes ni več gola beseda naših dedov, ki so se borili za oživetje svojih idealov, ampak realnost, širok okvir, kateremu bo treba v bližnji bodočnosti šele dati popolno vsebino. Na univerzitetnih tleh ne boste več samo poborniki jugoslovenske misli kot take, ampak boste dali svojemu nacionalizmu globlji smisel s poglobljanjem svojega intelekta v socialne probleme našega naroda, ki so danes primarni.

Na naši univerzi boste morali bojevati nezprosen boj z dvema nasprotnikoma, ki se Vam bosta ob vsaki priliki postavljala na-

sproti. Boriti se boste morali proti razorne- mu delovanju židovsko-germanskega marksizma in habsburško-rimskega separatističnega slovenoborstva, kot zavedni jugoslovenski nacionalisti boste svojo voljo, branili svojo ideologijo, pokazali najbolj s tem, da vstopite in se organizirate v klub, ki zastopa brezkompromisno jugoslovensko stališče in ki uživa na naši univerzi ugled ne samo med jugoslovensko orijentiranimi akademiki, marveč tudi med najhujšimi nasprotniki. Vstopili boste v Jugoslovenski Nacionalistični Akademski klub »Edinstvo«! S tem boste pokazali vsemu akademskemu življu in vsej javnosti, da ste zreli mladi ljudje, ki boste nekoč izgrajeni in izpopolnjeni z bogatimi izkuštvami, lahko posvetili vse svoje sile samo v delovanje za narod in narodno državo.

Abiturijenti! Ne pozabite, da je Vaša pot na univerzi edinole v Jugoslovenski Nacionalistični Akademski klub »Edinstvo«, ki je edini resnični in pravi pobornik jugoslovenske nacionalne in socialne ideologije na naši Aleksandrovi univerzi!

Vi pa, ki boste stopili v življenje, katero Vas bo zgrabilo z vso svojo bridko realnostjo, ne pozabite, da ste poklicani, da s svojimi mladimi, čeprav skromnimi močmi služite narodu in državi, kateri pripadate. V današnjih dneh, ko tare ves naš narod težka ekonomska kriza, ste še toliko bolj poklicani, da ne omahnete, ampak da stojite neustrahovano v borbi za boljšo bodočnost našega naroda, bodočnost, ki prihaja vedno bolj naproti in do katere bo prej ali slej moralo priti. Ne dajte se zapeljati po nikomer, ki bi Vas rad speljal v stranske vode, ampak vztrajajte in delujte tam, kjer čutite pozitivno delo, resnično delo za lepšo in boljšo bodočnost nas vseh. V tem znamenju Vam želimo na pot: Zdravo!

ČUVAJMO JUGOSLAVIJO!

politično borbo. Če se ozremo danes na preteklost navadnega kmečkega sina, če pogledamo, kako so ga že kot gimnazijskega študenta v Pragi, a kasneje kot slušatelja uni-

verze v največji meri zanimali javni in socialni problemi in kako se je njegov interes poleg čiste filozofije, poleg učenja jezikov, ki odpirajo vrata v nove svetove, obračal k sociologiji, to se pravi k tisti filozofski panogi, ki stoji najbližje modernemu, zlasti političnemu življenju, lahko razumemo tega moža, ki se je povzpел na najvišje mesto bratske čehoslovaške države. Od te smeri se Beneš ni oddaljil niti po svojem povratku v Prago, kjer je bil profesor na Trgovski akademiji, a pozneje obenem tudi docent Karlove univerze. Vse aktivneje in aktivneje je stopal v tedanje čehoslovaško politično življenje in sodeloval v Masarykovi realistični stranki. Dr. Edvard Beneš je prav tako kakor njegov velik učitelj Tomaž Masaryk smatral politiko vedno kakor znanost in moralni nazor. Obenem pa mu je bila brezmejno trajno delo, kajti Beneš ne veruje v tako zvano genijalnost, ki se rodi ampak za njega se vsaka genijalnost počenja s trajnim naporom in delom.

Znanstveno izobrazbo, moralno resnico in trajnost je pokazal dr. Edvard Beneš dovršeno za časa vojne, ko je ta v začetku nepoznani praški profesor zasijal v Parizu in v Londonu kakor pomemben politik. Znal se je z življensko nevarnostjo prekopati preko češke meje in se podati na negotovo pot v tujino, da bi se bojeval za ideal svojega naroda: samostojno čehoslovaško državo, kakor tudi za pravičnejšo in boljšo ureditev sveta in človeške družbe. S pomočjo znanstvenih metod je znal razbijati nemško in avstrijsko propagando in propagirati ideje svojega naroda. Mesec za mesecem je prehajal, leto za letom je minevalo, a Beneševa delavnost ni ponehala, ampak se je še povečala.

Uspehi Beneša v praktični politiki niso našli priznanja samo v Čehoslovaški, ampak tudi pred mednarodnim forumom, zlasti v Že-

Iz življenja velikega moža:

E. Beneš – politik, mislec in človek

V četrtek 28. maja je čehoslovaška javnost prvokrat posvetila vso svojo pažnjo rojstnemu dnevu tistega, ki je od obnove samostojne Čehoslovaške države nerazdružno spojen z njenim življenjem, z njenimi napori in upi: doktorja Edvarda Beneša, predsednika bratske čehoslovaške republike.

Dr. Edvard Beneš je celih 17 let stal na čelu čehoslovaške zunanje politike. Bil je edini v povojni Evropi, ki je ostal nepretrgoma na svojem mestu v odgovorni funkciji. S tega mesta je bil 18. decembra 1935. postavljen na čelo države, da bo zapisan v njeno zgodovino kakor naslednik in nadaljevalec dela predsednika — Osvoboditelja Tomaža Garika Masaryka. Ali ni v povojni

Evropi, ki je doživela toliko izmenjav in preokretov, vredno pozornosti že to samo dejstvo, in ali ne nudi dokaz o mnenju širokih vrst čehoslovaškega naroda o bistroumnem upravljanju državnih poslov, za katerega imata tako veliko zaslugo vprav Tomaž Masaryk in dr. Edvard Beneš?

Prikazati v kratkem novinarskem članku osebnost dr. Edvarda Beneša je mogoče samo z nepopolnostjo, a še težje bi bilo zajeti vse njegovo delo, ki je tako veliko in tako raznovrstno, da je bilo že dostikrat od vseh strani osvetljevano in proučevano.

Edvard Beneš je našel svoje pravo življenje in njegov smisel v delu za narodno celoto in v tako logično prišel v politično delo in v

nevi. Oba, Tomaž Garik Masaryk in dr. Edvard Beneš sta realistična idealista, oba razumno in hladnokrvno pa jasno gledata na realnost in računata z njo, gledata iz sedanjosti v bodočnost, oba sta znova in znova pripravljena boriti se za ideale pravičnosti, poštenosti in pravice, oba sta vzdržljiva v teh svojih naporih, kajti prepričana sta, da je ideal v bistvu nedosegljiv in da se mora človečanstvo znova in znova zanj boriti. Iz tega miselnega temelja izhaja Beneševa delavnost, njegov veliki optimizem, ki pa si niti za trenutek ne zakriva slučajnih ali dolgotrajnih težav. Novi čehoslovaški predsednik je do skrajnih meja veren pristaš mirovne politike, vendar se zaveda, da v zgodovini človeštva lahko nastanejo trenutki, v katerih predstav-

lja vojna manjše zlo, kakor tisto, do česar bi prišlo brez nje.

Edvard Beneš je srečen človek. Srečen v prvi vrsti na svojem domu, kjer se v svobodnih trenutkih posveča svoji družini, čitanju in razgovorom, zunaj pa svoji dvojni ljubezni: športu in vrtnarstvu. Beneš je športnik z dušo in delesom. Za časa svojih dijaških let je igral nogomet, danes pa strastno igra tenis. Toda ta ognjeni športnik se na svojem podeželskem posestvu prav rad sklanja nad drobnimi eveti, ureja vrtno grede, čisti drevje, sploh ljubi narodo, da bi tako lahko bolj ljubil ljudi. Mens sana in corpore sano! Tudi v tem je Beneš veren učence svojega velikega učitelja Tomaža Garika Masaryka. —rb.

DELAVSKI OBZORNİK

Vajenčeva beseda dijaku pred počitnicami

Dragi tovariš, vem, da se le redko zamisliš v naš položaj, v stanje revnega čevljarkega vajenca, ki dan na dan nabija žeblice in lesene klince po trdem kopitu. A vseeno je dobro, če ti tudi jaz izpregovorim pred zaključkom šolskega leta iskreno besedo in te opozorim vsaj na nekatere stvari, za katere bi se moral Ti kot mladi človek in dijak zanimati in jih proučevati.

Glej, zapustil boš kmalu šolske klopi in veselo sonce Ti bo zasijalo naproti. Jaz bom pa slej ko prej priklenjen na okrogli čevljarški stolček in v zaprašenem prostoru bom popravljal svojo obutev. Samo poglubi se v to naše življenje, ki je dan na dan isto in brez izprememb, pa boš spoznal, da so na svetu razen Tebe še ljudje, ki nimajo vsak dan obilice belega kruha in najrazličnejših drugih dobrot, ki si jih poželi vsak mladi človek. Spoznal boš, da so na svetu tudi trpini, ki garajo dan in noč in ki si žele jasnega sonca, kakor ga boš o počitnicah užival Ti. In vendar verujejo, da bo tudi našemu narodu zasijala boljša bodočnost v naši lepi, dragi domovini Jugoslaviji, ki ima vsega in za vse dovolj. Mi bomo, čeprav smo le skromni vajenčki, tudi v bodoče ljubili svojo domovino z iskrenim srcem, saj vemo, da je moral naš dragi kralj Aleksander zanj dati tudi svoje življenje, kakor so dali zanj življenje tisoči in tisoči na krvavih poljanah najrazličnejših front.

Dragi tovariš — dijak, pojdi o počitnicah med nas, neznane ljudi, in se poglubi v naše življenje. Tako boš znal vse bolj vzgojevati se in pozneje delovati za ves naš jugoslovanski narod, ki potrebuje poštenih, izobraženih in ljubečih mladih ljudi, kakor si Ti. Pridi med nas, da bomo vsi skupaj delovali za naš dragi narod in našo domovino, da bomo s skupnimi močmi čuvali Jugoslavijo. Pozdravljen!

Ivan K.,
Zagorje.

Jz uredništva in uprave

»Naša volja« zaključuje s to dvojno številko svoj drugi letnik, oziroma celoten prvi šolski letnik. Ob tej priliki se uredništvo zahvaljuje vsem svojim sodelavcem in sodelavkam, vsem prijateljem in prijateljicam našega lista, kakor sploh vsem onim, ki so naš list na kakršenkoli način podpirali.

Prihodnji letnik se bo začel z novim šolskim letom v začetku meseca septembra, ko bo izšla prva številka na 12 straneh. Uredništvo poziva vse dosedanje sodelavce in sodelavke, da v počitnicah pošljejo čimveč prispevkov ali pa da se tudi osebno oglase v uredništvu, Ljubljana, Šelenburgova ul. 3/I, levo. Vabljeni pa so tudi vsi mladi ljudje, ki bi radi sodelovali v listu, a ki do sedaj tega niso storili!

Uprava prilaga današnji številki položnice za vse naročnike in naročnice, ki dosedaj še niso plačali(e) naročnine.

Ker živi »Naša volja« le od naročnine in prostovoljnih prispevkov, naj vsakdo stori svojo dolžnost!

Uredništvo in uprava

Ob dvajsetletnici nastanka prve srbske dobrovoljne divizije v Odesi in njenih borb v Dobrudži

(Iz govora dr. E. Turka, dne 17. marca 1936 v Ljubljani.)

Z junaškim obnašanjem in uspešnim delom je I. srbska dobrovoljska divizija največ doprinesla, da se operacije v Dobrudži niso končale s popolno katastrofo. Velik pa je bil uspeh divizije v političnem oziru. Postavila je evropsko diplomacijo pred dovršeno dejstvo in na bojnem polju izpričala voljo našega naroda, da se osvobodi tujega gospodstva.

Pojav dobrovoljskih polkov v Dobrudži je pomenil pred vso kulturno Evropo krvav protest proti krvočni sili, s katero je Avstro-Ogrska potrdila resnico o našem neosvojenem narodu, ki je moral v usodnem času naše zgodovine služiti proti svoji volji tuji ideji in tujim interesom.

Po povratku divizije v Rusijo se je začelo novo gibanje med dobrovoljci; ustanovila se je II. dobrovoljska divizija in nastal je pri združitvi obeh divizij korpus (armadni zbor) Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki je štel okrog 50 tisoč ljudi. Toda ti dobrovoljci so potem, ko je izbruhnila ruska revolucija, zapustili Rusijo in odpotovali na solunsko bojišče, kamor so dospeli tudi dobrovoljci iz Italije, Amerike in Avstralije. Vsi ti so se udeležili proboja solunske fronte 15. septembra 1918,

ko so po vrsti padale postojanke Dobro polje, Vetrenik, Sokol, Rovevska Kosa in ko je posebna jugoslovanska divizija dobrovoljcev naskočila Kozjak, ga zavzela in s tem razbila drugo sovražno obrambno črto ter odprla pot v notranjost našega ozemlja. V 40 dneh je dosegla srbska vojska skupno z dobrovoljci Savo in Donavo in pospešila razpad Avstro-Ogrske. Na njenih razvalinah pa je vzklikala Jugoslavija.

S sijajno zmago se je končal boj dobrovoljcev v emigraciji. Z aktivno borbo v Dobrudži in na solunskem bojišču so dobrovoljci pokazali svojim tlačiteljem v bivši avstro-ogrski monarhiji in tudi vsemu svetu trdno voljo zavednih Jugoslovenov, zlasti pa takratne mladine, da hoče biti na svoji zemlji svoj gospod. Pokret jugoslovenskih dobrovoljcev je dosegel največji razmah, ko je bila Srbija po sovražniku zasedena in so antantne armade doživljale same poraze. Dobrovoljci so storili prvi korak, da oživetvorijo idejo osvobojenja in ujedinjenja vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev, idejo, ki je že pred vojno vroče tlela v prsih naše mladine. Ta ideja je dobila svojo obliko v dobrovoljskih vojaških edinicah, ki so s svojim discipliniranim in junaškim nastopom iznenadile vse takratne vodilne in vojaške kroge v Evropi. Prav te edince so imele poleg globokega psihološkega tudi važen vojaško-politični in revolucionarni pomen. Na eni strani so dobrovoljci zrahljali avstrijsko imperijalistično silo, na drugi pa predvsem okrepili srbske divizije.

Pokret dobrovoljcev je razpršil blodnje takratne zapadno-evropske diplomacije o potrebi avstro-ogrškega imperija in sugeriral

zgodovinsko nujnost rešitve jugoslovenskega vprašanja. Zbiranje dobrovoljskih čet v emigraciji se je širilo, s tem pa ob enem tudi posredno jačalo revolucionarno gibanje v domovini, kajti revolucionarna je bila koncepcija dobrovoljcev in se je borila za integralno ujedinjenje vseh Jugoslovenov brez ozira na plemenske in verske razlike ter tedanje administrativne meje. Ta koncepcija je zmagala na bojnem polju in v deklaraciji, v Aleksandroevem manifestu 1. decembra 1918 in v današnji ustavi Jugoslavije. Z njo so pretekli potoki krvi in nje temelj tvorijo kosti številnih junakov. Vsem ogromnim žrtvam za Jugoslavijo, ki je nismo prejeli v dar pri diplomatski mizi, ampak smo jo sami izvojevali, se je pridružil sam viteški kralj Aleksander I. Ujedinitelj. Tam na Oplencu nad Topolo v šumadiji, kjer je počila prva puška za naše osvobojenje, počiva njegovo truplo. Oplenac, to je naš jugoslov. Sinaj, ki ima tablico samo z eno zapovedjo: »ČUVAJTE JUGOSLAVIJO!« Kaj to pomeni? Čuvali Jugoslavijo, to pomeni, da branimo vsi edinstvo enotne in nedeljive jugoslovenske države, da gojimo vsi duha narodnega edinstva in da s plodnim sodelovanjem vseh konstruktivnih sil izvedemo gospodarsko-socialno obnovo našega naroda od Triglava do Kajmakčalana in od Splita pa do Subotice, zato, da bo ta narod, ki je v preteklosti pokazal, da je udarna sila, to tudi je in ostane, znal v morebitnih viharjih čuvati in braniti težko izvojevano svobodo in jo priboriti tudi onim našim soplemenjakom, ki še čakajo na njo.

(Konec.)

DOGODKI, KI SE ZANJE ZANIMA VES SVET...

Sovjetska armada v nemških očeh

»Frankfurter Zeitung« je pred kratkim objavila obširen članek o kvaliteti sovjetske armade. Po zatrjevanju tega nemškega lista je od 84 sovjetskih divizij, s katerimi razpolaga sovjetska armada, bilo 26 koncentriranih ob zapadni sovjetski meji. Kar se tiče opreme sovjetske armade, prevladuje v njej ofenzivno orožje: tanki, avijoni in orožje, ki je v prvi vrsti uporabno za kemijsko vojno. »Frankfurter Zeitung« nadalje zatrjuje, da je treba popraviti splošno razširjeno mnenje, da Rusi za tehniko nimajo smisla, kajti razvoj tega ofenzivnega orožja zahteva ne samo sposobnosti, ampak tudi skušnje. Motorizacija sovjetske armade zelo naglo napreduje, tako da ima danes na razpolago že 10 tisoč tankov, tisoč oklopnih izvidnih avtomobilov, 150 tisoč bojnih traktorjev in preko 100 tisoč specialnih vojaških avtomobilov. Zrakoplovno telo šteje po mnenju lista 4500 avijonov, a kar se tiče težkih bombarderjev s štirimi ali petimi motorji, lahko rečemo, da zavzema na tem polju sovjetska armada prvo mesto na svetu sploh. List dalje opozarja na to, da namerava sovjetska Rusija v najkrajšem času povečati svojo baltsko floto za 40 križark, 76 podmornic in 3 flotilje kontra-torpedovk. Po tem sklepa list, da se sovjetska Rusija zopet pripravlja za važno vlogo na Baltiku. Glavno slabost sovjetske armade vidi »Frankfurter Zeitung« v nezadovoljivi in slabi železniški in cestni mreži v zapadni Rusiji, a misli, da bo sovjetska Rusija ta nedostatek odpravila v najkrajšem času, vsled česar je treba računati, da se bo vloga sovjetske Rusije v evropski politiki znatno povečala.

»Tiha vojna« v Mongoliji

Mongolska narodna republika je na tistih mestih, kjer meji na Kitajsko, torišče nekakšne »tihe vojne«. Japonska ekspanzija se širi tudi na periferijo skrivnostnega ozemlja, ki že od pradavnine zanima ne samo azijske, temveč tudi evropske narode. Mongoli so bili največji osvovjevalci nekdanjih časov in območje njihovega vpliva se je razprostiralo vse do meja srednje Evrope. Za tem je bila Mongolija dolgo časa pozabljena, a zdaj se imeni Mongolija in Mongolci vse pogosteje pojavljata v svetovnem tisku.

Ozemlje mongolske narodne republike meri okoli 1 milijon in pol kvadratnih kilometrov s približno 900 tisoč prebivalci, od katerih je 90% Mongolcev! Glavni del prebivalstva živi v centralnem in severnem delu ozemlja. Prebivalstvo se največ ukvarja z živinorejo. Poljedelstvo je le slabo razvito: obdelanih je samo 46 tisoč hektarov zemlje, a gojijo proso, ječmen, pšenico in koruzo. Nomadska živinoreja je osnova gospodarskega življenja in prinaša okoli 70% vseh dohodkov narodnega gospodarstva. Po zadnjih podatkih ima Mongolija okoli 22 milijonov glav živine.

Mongolija je bila dolgo časa pod neznošnim pritiskom Kitajcev, ki so prebivalstvo tudi gospodarsko silno izkoriščali. V deželi se je širilo protikitajsko razpoloženje, ki pa je prišlo lahko do izraza samo v trenutkih velikih svetovnih pretresov. Za časa državljanskih vojn, ki so deloma zavzele tudi mongolsko ozemlje, je bila l. 1920. v Ugru osnovana skupina mongolske narodne revolucionarne stranke. Ta stranka je zedinila socialno zelo pestre elemente na temelju skupne fronte proti okupatorjem, zlasti Japoncem. Borbe so bile končane l. 1922. L. 1924 je Mongolija bila proglašena za narodno republiko in je stopila v tesno zvezo s S. S. R., katera zveza obstoji še danes. Obenem je medtem japonska ekspanzija prodrila vse do meja Mongolije, ki je zopet obrnila na sebe pozornost novih azijskih osvajalcev. Mongolija bo najbrže dežela, kjer se bodo brez dvoma razvijali najznačilnejši dogodki na daljnem vzhodu.

Avstrija in njena armada

Organizirano navdušenje zaradi proglavitve splošne vojne obveznosti je že ugasnilo. Z javnih in privatnih stavb so že sneli zastave, godbe z bakljadami so nehale igrati in kresovi so zamrli. Ostali so samo še lepaki po ogljih, ki avstrijskemu narodu objavljajo, da je Avstrija vrgla raz sebe težo mirovni določb in da je zopet »svobodna«. Toda teh lepakov ne čita nihče več in izgubljajo se v pestrosti kinematografskih in gledaliških lepakov. Proglasitev splošne vojne obveznosti je avstrijski narod sprejel na znanje mirno in brez navdušenja. Avstrijci so narod, ki s stoičnim mirom sprejema vse dnevne dogodke, ne oziraje se na to, kakšni so. Temu se ne smemo čuditi, kajti od l. 1918. je Avstrija pre-

živela toliko vznemirljivih trenutkov, da je nič več ne more presenetiti.

Kar se tiče uvedbe splošne vojne obveznosti, trdi avstrijska uradna agencija, da je to čisto avstrijska notranja stvar in da Avstrija nikakor ni prekršila mirovne pogodbe. To dokazovanje pa seveda stoji na slannatih nogah. Točka 119. saintgermainskega mirovnega dogovora od 10. septembra 1919. l. izrecno določa, da se avstrijska oborožena sila sestoji samo iz dobrovoljcev, torej najemnikov in da se ne sme na drug način izpopolnjevati. A točka 120 iste pogodbe določa efektivno stanje avstrijske vojske. Avstrija je prekršila obe točki. V bodoče bo Avstrija potrošila za svojo vojsko vsako leto okoli 200 milijonov šilingov, kar znaša dve milijardi dinarjev. To dokazuje, da je Avstrija svojevoljno prekršila mirovne pogodbe in vrgla v srednjeevropsko politiko nov element nerivoze in razburjenosti.

Soglasnost Male antante

Na šesti beograjski seji stalnega sveta Male antante, ki se je vršila 6. in 7. maja t. l. v politično posebno težkih razmerah, ko so se iz vseh strani čuli dvomi, ali je Mala antanta znotraj dovolj močna, da bo mogla nastopati v vseh problemih časa in ohraniti svoje sedanje edinstvo, je čehoslovaški minister za zunanje zadeve dejal:

»Odgovor, ki ga je dala Mala antanta evropski javnosti, lahko zadovolji vse one, ki so v Mali antanti v času njenega obstoja spoznali oporo za mir v srednji Evropi, a opomnil je tiste, ki so se veselili, da bi lahko iz razsula Male antante imeli koristi za svoje cilje. Mala antanta je znova in najenergičneje pokazala kakor nikoli doslej, da bo, kakor dela že skozi vseh 16 let svoje obstoja, branila v okviru družstva narodov mir in spoštovanje mednarodnih obvez, sodelovala pri delu za mir in stala na straži proti vsem poskusom preureditve v srednji Evropi. Mala antanta bo kakor v preteklosti v zvezi z zapadnimi velesilami delovala za ohranitev samostojnosti Avstrije in se bo z isto energijo postavila nasproti tako revizionizmu kakor tudi restavraciji dinastije, katere prisotnost v srednji Evropi bi izzvala najresnejši spor v podunavski kotlini... Mala antanta bo tudi nadalje delala za zблиžanje podunavskih držav in znova izraža svoj pristanek na princip gospodarskega sodelovanja z rimskim blokom in z Nemčijo.

Iz dnevnika

Za zapahom

16. marca.

Da te zapró, ni navsezadnje nič čudnega, pa bodisi, da si kaj storil ali pa da si nedolžen kakor dete, ki je komaj odprlo oči in zagledalo čudoviti svet okoli sebe. Zazdi se jim pač in, no, saj ni tako težko, človeka prijeti in ga postaviti v celico. Celica vsakogar sprejme; nič ni treba, da trkaš, ni ti treba, da prosiš, kar sama se ti odpro njena vrata in še prijazna se ti vidi tisti hip, ko stopiš vanjo.

Potem pa se hipoma zaveš, da se je prav za prav zgodilo nekaj nevsakdanjega, nekaj silno nenavadnega, in komaj še ujameš na uho odmev oddaljujočih se korakov ječarja, ki je pravkar za teboj zaklenil vrata in trdno zatisnil zapah.

Prvo, kar občutiš, je najbrže spoznanje, da si strašansko sam. Obstaneš sredi celice, nepremično strmiš v zaprta vrata pred seboj in kar ne moreš razumeti, da se je ta hip ustavilo zate življenje tam zunaj, da si pomaknjen iz njega in postavljen za nedoločen čas v stran kakor voz, ki se mu je strlo kolo in ki bo le nekaj ljudi imelo opravka z njim. A nato ti misel o vozu splahči, kajti obide te spoznanje, da nisi in da nočeš biti voz, ki se mu je strlo kolo, ampak da si nekdo, ki so ga siloma odtrgali kakor otroka od materinih prsi

— od sonca, ki sije zunaj, da si človek, ki so ga kar takó zgrabili na cesti in ga postavili v mračno, zatohlo celico.

Zazdi se ti, da si tisti hip, ko so te pahnili med štiri gole stene, ob katere bi zaman butal svetopisemski junak Samson, ki je igraje strl ogromne kamenite stebre v ruševine, prenehal biti za zunanji svet človek, in da si zunaj samo še številka, zabeležena nekje v debeli jetniški knjigi in zaznamovana s pločevinasto tablico na vratih celice.

Da, ko stopiš v celico, si samo še številka. Danes sem jo zagledal: majhna, neznatna številka na tablici iz pločevine — številka 139.

Kolo se suče

18. marca.

Spominjam se, kako sem pred nekaj leti — bil sem še napol otrok — ujel v hosti pod Turjaško graščino mlado lisičko. Čisto mlada je še bila, drobna in imela je svilen, svetlorumeno dlako; prav za prav je bil to še mah. Obupno se je branila, stegovala in se otepala s svojimi majhnimi nožicami ter nemirno sukala svojo glavico.

Najbolj pa se še spomnim njenih živih, žgočih oči. Neprestano jih je vrtela in njih pogled je bil žalosten, a uporen — celo divji. Imel sem občutek, da se jasno zaveda, da sem ji odvzel to, kar ji je bilo najdražje, za kar se je z vsemi moči borila — svobodo, prostost.

Jaz pa sem jo navzlic uporu in prošnji njenih drobnih oči nesel domov — moral sem biti neznansko krut — in jo del na mehko, toplo volneno preprogo. Prvi dan je bila popolnoma negibna, ležala je nepremično in ni hotela jesti. Potem pa se je le zganila in je jemala od vsega, kar smo ji dajali: mleka, kruha in mesa. Kmalu je že begala sem in tja po kuhinji in se zaganjala v okno, za katerim so se v vrtu sprehajala piščeta in kjer je slutila — prostost.

Tako smo jo imeli tri mesece. Nekoč pa je hotela kar nenadoma uiti. Tedaj sem jo z ovratnikom priklenil, čeprav so mi domači branili, na tenko verižico in ji napravil na dvorišču majhno leseno hišico. Na vso moč se je zaganjala, da bi se oprostila, a vez je bila pretrdna. Tudi jesti ni marala.

Ko sem naslednje jutro stopil iz hiše in jo poklical — Rjavka smo jo zvali —, ni prišla. Zakaj ni mogla preboleti, da sem ji popolnoma odvzel prostost. Našel sem jo za kajbico iztegnjeno, negibno. Le oči je imela odprte; v njih pa je bilo nekaj, kar me je presunilo: obup in sovraštvo.

Še danes me žge obupni, sovražni pogled teh oči, kadarkoli se spomnim na Rjavko.

To sem hotel napisati: kako žival občuti in ve, kaj ji pomeni prostost in kaj izgubi z ujetništvom. In vendar se človek vsemu privadi, čeprav je slaven grški filozof dejal, da je človek »dvonožna žival brez perja«.

Potrujuoč svoje popolno edinstvo, se je Mala antanta znova jasno in odločno prijavila k skupnemu tvornemu delu s svojimi zavezniki in z vsemi državami dobre volje.«

Glavna problema evropske politike

V svojem poročilu o zunanjih zadevah je čehoslovaški zunanji minister dr. Krofta med drugim ugotovil, da povzročata današnji nemir v mednarodnem položaju dve nerešeni vprašanji: problem, ki je nastal po vojnem porazu Abesinije in aneksije Abesinije od strani Italije in dalje problem, ki je izniknil po vojaški okupaciji demilitarizirane cone v Porenju od strani Nemčije. V obeh slučajih je spor v jedru bil izzvan s tem, ker sta obe državi prekršili mednarodne obveze, iz česar sledi, da zanima rešitev tega vprašanja vse države, katerim je kaj za ohranitev mednarodnega napredka in mednarodne varnosti. Iz obeh teh slučajev preči nevarnost, da bo resno omajana vera v trdnost in ohranitev mednarodnih obvez, kakor tudi v Društvo narodov, ki mora biti njihov čuvar. Minister dr. Krofta je o tem dejal:

»Naše stališče o obeh problemih se lahko izrazi takole:

V italijansko-abesinskem sporu smo in bomo ohranili nevtralnost. V sankcijah proti Italiji smo sodelovali samo kot člen Društva narodov, izpolnjujoč važne in za nas obvezne odločitve njegovih organov. Tudi nadaljnje postopanje v tej zadevi bomo uredili po delovanju Društva narodov.

V vprašanju demilitarizirane cone smo jasno in odkrito povedali, da je treba korak Nemčije smatrati kot prekršenje mednarodnih obvez in da ga radi tega ne moremo odobravati. Počakali bomo nadaljnega razvoja in zelo pazljivo pazili na posvetovanja med velesilami, sodelovali v popolnem sporazumu z državami Male antante in z ostalimi prijateljskimi državami.

Cepprav nismo niti na enem od teh vprašanj direktno zainteresirani, ju vendar spremljamo z veliko pazljivostjo, da ne bi naše koristi nikjer bile oškodovane. Mirni smo, ker smo si gotovi svoje moči. Naslonjeni na svoje zaveznike, pripravljene vojaško in urejeni gospodarsko se ne bojimo za svojo bodočnost. Toda povsem razumljivo je, da ne smemo prenehati v resnem in sistematičnem delu s ciljem povečanja svoje lastne moči, bodisi moralne ali materijalne, kakor tudi s ciljem ojačenja vseh garancij za svojo zunanjo varnost!«

Voljašem in Voljašicam!

Uredništvo »Naše volje« je že pred meseci zaprosilo Ministrstvo prosvete, da odobri svobodno razpečevanje »Naše volje« na vseh šolah, ki spadajo v resor Ministrstva prosvete. Uredništvo je na to svojo prošnjo dobilo sledeči odgovor:

Kraljevska banska uprava Dravske banovine

IV No. 7240/2.

Ljubljana, dne 8. marca 1936.

Predmet: »Naša volja«, prošnja.

Narodno obrambni tiskovni zadrugi

v

Ljubljani.

Ministrstvo prosvete je z odlokom S. N. br. 13.385 z dne 30. IV. 1936 sporočilo, da je treba predložiti za priporočilo en celoten letnik »Naše volje«, ko bo list izhajal najmanj 1 leto.

Po pooblastilu bana
načelnik prosvetnega oddelka:
Josip Breznik, l. r.

S to številko je torej zaključen letnik, kakor ga zahteva Ministrstvo prosvete v svojem odgovoru in bo zato poslalo uredništvo celoten šolski letnik »Naše volje« Ministrstvu prosvete v ponovno odobritev. Ker ni nikakih ovir, da bi Ministrstvo prosvete našega lista, katerega namen je samo, vzgajati našo mladino v pozitivnem jugoslovenskem, državotvornem pravcu, ne odobrilo, pozivamo vse dijake in dijakinje, da se že takoj v začetku novega šolskega leta 1936/37 potrudijo, da najde »Naša volja« kot edini pravi mladinski list v Dravski banovini pot v najširše vrste naše mladine!

Čuvajmo Jugoslavijo!

Uredništvo

Tudi celici se priučiš. Ubija te sicer brezdelje, a dober tolažnik ti je knjiga. Sam si in tako lahko vse boljše dojemaš žive misli, ki se dvigajo iz mrtvih črk, katere je kovina od-tisnila na papir.

Včasih sediš nepremično na stolu in strmiš v strop ali v steno. Tedaj menda na nič ne misliš; tvoji možgani so tisti hip popolnoma otopeli. Iz zatopljenosti v knjigi ali iz duševne omtrelivosti se zbudiš le, če zaslišiš ječarje »korake, ki se bližajo tvoji celici.« Zdaj bo odprl,« si misliš; to se že zgodi, a dostikrat se varaš: njegovi koraki gredo mimo in se počasi oddaljijo.

Tu in tam začuješ, kako so v bližnjo celico zopet nekoga pripeljali. To je silno preprosto: ječar odklene vrata, jetnik vstopi v celico in ječar vrata znova zatisne.

Pred dnevi pa so privedli neko žensko; po glasu, mislim, je bila mlada. Branila se je:

»Pustite me, jaz ne grem v celico! Mati...!«
Slednjič so tudi za njo zaprli vrata. Oddaleč sem čul njeno ihtenje; nazadnje je še to potihnilo.

Zjutraj vstaneš, čez dan preganjaš dolgočasje in moreče misli, zvečer pa greš spat. To je vsakdanjost celice. Le redko se pretrga grobna tišina; še takrat — samo za hip.

Pomlad na oknu

21. marca.

O, ali se je zunaj res že razcvetela pomlad? Čutim, kako je dahnila na okno moje ce-

lice; veselo je zasijalo sonce skozi zaprašene šipe, razprostrlo svojo žarko, belo svetlobo kakor mehko preprogo, jo razlilo po vseh kotih in oglih, da, tudi v dušo je posijalo.

Omamlja me to sonce; vsega me je prevzelo.

Zunaj čebljajo ptice; njih žgolenje, ki ga čujem skozi odprto lino nad oknom pod stropom, se meša s hupanjem avtomobilov na oddaljeni cesti.

Vzpnem se z vsemi svojimi močmi: na dvorišču jasno vidim zeleneče grede; nebo je čisto, modro, kakor speče morje. Nobenega oblaka ni na njem; niti oblaka ali meglice ni. Le ptice švigajo sem in tja mimo okna.

Res, pomlad je vzeveta na oknu moje celice!

Tako je najbrže občutil pomlad tudi nekdo, ki je bogve kdaj bil osamljen v tej celici; še na umazanem zidu je to zaznamoval. Letnico je sicer čas že izbrisal; a jasno še razločim: »21. marca. Pomlad me je danes obiskala na oknu.«

In še nekaj je ta človek doživljal v celici. Namreč: ljubezen. Takole nekako je zapisal z drobnimi črkami na steno:

»Moje dekle, jaz sem v celici. A jaz Te imam vseeno neizmerno rad. Tudi nama skoraj vzevete pomlad...«

Menda najbolj ljubiš takrat, ko si sam, zelo, zelo sam. Tedaj občutiš globoko ljubezen do vsega, do vseh ljudi. Vse tiste male, ponižane in razžaljene vzljubiš. V tej ljubezni

razumeš vsakogar: mladega fanta, ki je šel in ukradel denar bogatino, da si kupi kruha, izgubljeno dekle, ki se je za denar prodalo na cesti, da odpomore bolni materi, lačnega študenta, ki se je uprl, ker je mislil, da bo odrešil svet... Vsakomur od teh lahko vse odpustiš, če ga razumeš: tout comprendre, c'est tout pardonner!

Tempora mutantur! (Časi se spreminjajo)

16. aprila.

Tako so, pravijo, dejali že stari Latinci. In so še pristavili: »Et nos mutamur in illis.« (In mi se izpreminjamo z njimi). Jaz mislim, da je isto misel lepše in jedrateje izrazil grški filozof Heraklit, ki je dejal: »Panta rei!« (Vse teče). Vsaj misel je menda pri obeh rečenicah ista. Nekaj podobnega je izrekel tudi slavni Galilei, ki je pod nasiljem cerkvene inkvizicije, tega najsravnostnejšega poglavja človeške zgodovine, moral preklicati svoj nauk o gibanju zemlje, pa je pred smrtjo iz dna svoje duše vzkliknil: »Eppur si muove!« (In vendar se giblje!).

Ko si takole sam v celici in te izpreletavajo najrazličnejše misli, se seveda ne moreš otresti tudi začetnih stavkov prvega izmed slavni Ciceronovih govorov v senatu proti Catilini, ko je klasično izpregovoril:

Quousque tandem, Catilina, abutere patientia nostra? Quem ad finem sessē effrenata

Misli o ilirskom pokretu

Kad je Napoleon osnovao Iliriju, doveđe Hrvate i Slovence do spoznanja, da nisu samo razkosana plemena, nego da su svi zajedno jedan narod ilirski.

Tu su misao upotrijebili Hrvati, kada su Mađari zahtjevali, da se moraju sve zemlje, koje spadaju pod krunu sv. Stjepana, združiti pod edinstvenim jezikom mađarskim.

Hrvati se pobojaše za svoju političnu individualnost i stadoše braniti latinski jezik, koji se tada govori po hrvatskim uredima. No napokon oko g. 1830 hrvatski plemići popustiše, da se mađarski jezik uvede u hrvatske škole i urede.

Upravo u toj dobi izlazila je iz naroda omladina, koja se je odlučila, da popravi, što su plemići zagrešili.

Na njemačkim sveučilištima u Beču i Grazu hrvatska je omladina primila od svojih profesora nove romantičke pojmove o narodnosti. Sastajući se Srbima i Slovencima stado osjećati, da je s njima po narodnosti jedna cjelina.

U Grazu osnovaše daci »Ilirski klub« (1827). Tu se je sastajao Ljudevit Gaj, koji je sa Srbima Baltićem i Petranovićem marljivo učio narodne pjesme, ko je je među narodom nabrao Vuk Stefanović Karadić; ćirilicu i stokavštinu. — U Beču je bilo opet drugo kolo omladinaea. Tu se sastoje klub »Danica« simbol novoga probuđenja, zore narodnog preporoda. — U Zagrebu se nađe treće kolo, V. Babulić, I. Derkos, A. Mažuranić, D. Rakovac, M. Sundeck, a vođa i govornik im je Ljudevit Gaj.

Nakon Beča i Graza ode Gaj studirati u Budimpeštu. Tu upozna on misli Slovaka Jana Kollára i Čeha Safarika, koji su propovijedali ujedinjenje i narodni preporod Čeha i svih Slovena. Kollára i Safarika ostadoše glavni učitelji mladih iliraca.

Još kao dak izdaje Gaj u Budimu (1830) znamenitu brošuru: Kratka osnova horvatsko-slavonskoga pravopisanja. Tu predloži on češki pravopis, koji je imao za naš jezik potrebna slova. Ta Gajeva načela su u glavnom kasnije pobijedila i ostala do danas.

Nacionalna generacija, koja 1830 stupa u javni život, ima isprva u vidu ujedinjenje hrvatskog naroda. Kasni je stvara grof Janko Drašković politički program za veliku Iliriju. (»Disertacija ili razgovor darivan gospodi poklisarom«, 1832).

God. 1835 izdaje Gaj »Novine Hrvatske« s književnom prilogom »Danica horvatska slavonska i dalmatinska« s starim pravopisom, no u

»Danice« već te godine uvodi pomalo novi pravopis (gajicu) i stokavštinu. Slijedeće godine uvodi ih posvema u prekrštene »Novine Ilirske« i »Danicu Ilirsku«.

S godinom 1835 počinje hrvatski preporod. Nacionalni krugovi okupljaju se do »Novina« poglavito oko »Danice«, propagirajući novi pravopis i stokavštinu, ime ilirsko i s njime spojeu ideju jedinstva Južnih Slavena.

Ilirski se pokret razvija više u društvenom nego u književnom radu. Veliki njegov uspjeh osniva se baš na tome, što je udružio ljude svih društvenih razreda u jedno kolo s narodnim težnjama.

dr. Edvard Beneš:

Naloge častnikov v vojni

Pred kratkim je predsjednik čehoslovaške republike obiskal tečaj za više poveljnike u čehoslovaški državi in visoko vojaško šolo. Ob tej priliki je dr. Beneš pohvalil vojaško vzgojo čehoslovaških oficirjev in med drugim dejal:

»Ne smemo se podcenjevati, čeprav bi imeli nasproti sebi silnega in številčnega močnejšega nasprotnika. Četudi nasprotnika ne podcenjujemo, imata naš vojak in naš komandant odlične lastnosti, ki v mnogih ozirih prednjačijo pred vsemi nasprotniki. Poleg ljubezni napram domovini ima naš vojak, če se bori v soglasju s svojo vestjo vse pogoje za enega izmed najhrabrejših vojakov na svetu. Ne bojimo se našega geografskega položaja. Če mi nekdo postavi to vprašanje, mu odgovorim: da, toda v tem položaju smo že 12 stoletij in danes smo močnejši kakor kdajkoli poprej. Zaradi tega se ničesar ne bojim. Ohranili smo se in se bomo obdržali tudi v bodočnosti. Samo zaupanje, mirna, čvrsta in odločna samozavest morajo biti v prvi vrsti komponente naše vojaške morale.

Ves narod mora stati za armado in za njenim delom. To pomeni, da mora politično vodstvo imeti razumevanje, poznati naloge v narodni obrambi, da morata država in narod čvrsto verovati v svojo nepremagljivost in s tem pomagati armadi, da organizira čim močnejšo in tehnično čimbolje opremljeno armado.

Iz vojaške šole izhaja oficirski kader, oficirji generalnega štaba, izmed katerih se izbira naj-

ilirci osniva ju kulturne zavode i društva kao: čitaonice, kazalište, narodni muzeji i drugo.

Unutar zagrebačke čitaonice osnuje se godine 1842 posebna glavica za izdavanje knjiga »Matica ilirska« i »Gospodarsko društvo« (1841).

»Matica ilirska« ostaje do danas — promijenivši g. 1874. ime u »Matica hrvatska« i reformirajući se — najveća glavica za nagradivanje i izdavanje hrvatskih knjiga.

Januara 1843 zabranjuje se ilirsko ime što je mnogo naškodilo Gajevom ugledu. Politične borbe se nastavlja ju, ali se sve više ističe hrvatsko ime.

Na sjednici hrvatskog sabora 1847 g. uspije ilircima, da dođu do većine u hrvatskom saboru i tada po Kulmljevićem prijedlogu sabor jednoglasno zaključi, da se u sve hrvatske škole uvede narodni jezik.

Zivan Žun.

To so vse velike naloge. Mi se jih zavedamo in današnji resni čas zahteva, da nanje mislimo. Prepričan sem, da lahko računam na vas.

Vojaški poklic je danes ogromen kompleks najrazličnejših in najbolj zapletenih vprašanj. To ni več samo znanje o različnih vrstah orožja, o bojevanju, temveč poznavanje organizacije države sploh, spoznavanje političnih, socialnih, prometnih in gospodarskih vprašanj in moderne tehnike. Da se to doseže, je potrebno velikega študija in dolgega pripravljalnega dela.

Ne govori ju zama in totalni vojni, kajli v bodočnosti se bodo med seboj bojevale cele države in narodi in za dobro bojevanje mora vojak poznati vse panoge življenja in v slučaju spora uporabljati vse moralne in materialne moči naroda. Vojaška šola mora delovati v tem pravcu. Večji odstotek višjih poveljnikov. Oficirji generalnega štaba imajo nalogo, biti anonimni pomočniki in svetovalci višjih poveljnikov in v tem jih čaka težka naloga. S svojimi poveljniki delujejo v najvažnejših vprašanjih državne obrambe v vojni in miru in tvorijo zaradi tega hrbenico armade.

To je velikaška narodna in državna naloga. Zaradi tega zahteva ta služba oficirjev najboljših kvalitet, ki razumeju značaj naših državljanov in ki so po svojem duhu najbližji izviru naše narodne moči, namreč našemu vojaku-prostaku. Kajli genialnost obstoji prav toliko v delu kakor v talentu.

iaclabit audicia?... O tempora, o mores!...« (Doklej vendar misliš, o Katilina, izrabljati našo potrpežljivost? Kje bo konec tvojemu napuhu in tvoji neobrzdani drznosti?... O, v kakšnih časih živimo, o, kako se je izpridila javna moralala!)

A če se ozreš okoli sebe in vidiš nešteto spominkov, ki so jih po stenah celice s svinčnikom napisane zapustili tvoji predniki, te tudi ta misel mine. Zaveš se, da boš po reku: »Panta rei!« nekoč stopil iz celice in odšel tako, kakor si prišel...

Pred seboj vidim na steni besede, ki jih je z močnimi črkami zapisal in v spomin zapustil odhajajoči popotnik: »XY pozdravlja vse restante tega arestala«

In jaz?

»Vse ljudi, ki so dobre volje pozdravlja s »počitnic« v celici številka 139 —« in.

Kompromisov ne poznamo; za to, kar spoznamo za pravo in dobro, bomo nastopali z vso odločnostjo. Daleč smo od tega, da bi mislili, da smo popolni in nezmotljivi, v prehodni dobi smo, v dobi razvoja in učenja, zato se bomo dali z veseljem poučiti in bomo sprejeli radi vsak dober svet, naj pride od kjerkoli.

Srečanje

Nikdar si nisem mislil, da bom študiral v tako pustem kraju. V pričakovanju nečesa novega sem izstopil na postaji. In prva si bila ti, ki sem te videl na cesti, s knjigami pod pazduho, kako si hitela, ne vem kam. »Ali si študentka, ali bova sošolca?« Take misli so mi blodile po glavi, ko sem hitel na svoje novo stanovanje. Vse mi je bilo novo in tudi tvoja postava mi je odkrivala nekaj, čemur ne vem izraza. Ti si hitje, ki privlačiš gotovo vsakega moškega brez izjeme, da te ogovori, da se spoprijatelji s teboj. In kakor da bi bilo že kje napisano, sem vedel, da ljubiš in da imaš fanta.

Toda to me ni zadrževalo. Ko sem hitel z drugimi po stopnicah v hram učenosti, si se pojavila nenadoma pred menoj ti. In pogledala sva se tako, da sem takoj vedel, da ne bo ostalo samo pri pogledu. Nisi me poznala, nisi vedela, kdo in odkod sem, a si se mi nasmehnila tako prirčno, kot bi slutila, kaj sem v tistem hipu mislil. In od takrat sem iskal prilike, da bi te ogovoril, da bi se spoznala, da bi šla skupaj na izprehod. Srečal sem te na hodniku v šoli in ogovorila si me ti. Čudno so se ti zdele moje besede, še bolj čuden moj trd, jase n pogled, ki je gledal brez prestanka na te. Že takrat nisi vzdržala mojega pogleda. In potem je prišlo, kar je priti moralo, a ne bi bilo smelo.

V parku je bilo. Sedela si s prijateljico na klopi in godba je igrala. Prisedel sem, ne da bi vprašal za dovoljenje. Beseda mi hotela iz ust in premišljeval sem, kaj naj ti povem. Iz zadrege naju je rešil kostanj, ki sva ga metala v neko drevo. Isti cilj? Ali sva takrat imela isti

cilj? Ono drevo? Kaj si pri tem mislila. Zakaj ravno ono drevo? Godba je igrala in ob prijatnih zvokih sva hodila mimo gredic in rastle so rdeče rože...

In isti dan je zopet bilo, ko sva se srečala. Zopet sva sedela v parku. Ko sem te objel za rame, se nisi odmaknila; to mi je dajalo poguma, četudi si se obrnila, ali ne vidi kdo. Tisti dan sta mi manjkali samo dva številki in zadel bi tombolo. Kateri sta bili ti dve številki? Ali usoda gre svoja pota. In če je tako, ali se je temu mogoče upirati, ne da bi bil človek pri tem nesrečen.

Vem, ti nisi bila srečna od trenutka, ko sem te prvič poljubil tam na koncu parka ob onih rjavih večnih vratih. Že prej sva se pobratila in beseda nama je tekla gladko. Bog je naredil dvoje sre iz iste snovi, ju vrgel med svet, da se tam najmeta. Toda preden se najmeta, preden se združita — koliko je bilo zato treba prevar in razočaranj. Ali veruješ Nada v ljubezen, ali veruješ v končno zmago nad samim seboj? Da, poljubil sem te! Ali pa si bila nesrečna radi poljuba, ki sem ti ga dal? No, bila si nesrečna, ker se je to zgodilo tako hitro, nepričakovano; prišlo je, ne da bi mogla ti pomisliti.

Dnevi so tekli in vsak se mi je zdel nekaj novega, zanimivega. Jaz sem se veselil življenja, ti pa si trpela? Zakaj? Nespametno je človek, če si nalaga trpljenje prostovoljno.

Hodila sva ob vodi, šumela je, in ti si bila žalostna. In zopet mi je vstajalo vprašanje: kaj? Govorila nisva več odkrito, čutil sem to. Med nama je vstajala stena, katere ti nisi videla.

Bolje bi bilo, da bi takrat odnehal. Toda pro-

Spomini nanjo

»Deklec, mu je rekla s čisto tihim glasom vedeževalka, katero ljubite, vas bo prevarilo. Odsšla bo z drugim, vi boste ostali sami, ona pa se bo norčevala iz vaše bolesti. Tako je zapisano v zvezdah«.

Ivan ni dal dosti na vraže, pa kljub temu so ga te besede pretresle. Ona? Odganjal je te misli, ki so ga začele tlačiti kakor mora. A vendar, vsi pogledi, vse besede, ki jih je kdaj spregovorila s kom, so mu bila namigavanja.

»Da, res sem bil slep!« je vrtač dalje po razboleli duši. »Sedaj so se mi odprle oči in razumem vse. Ni se mi takrat zaman oprostila in odšla z njim; kadar ga je srečala, sta se nasmehnili, oči so se jima ujele za hip... Tedaj nisem opazil ničesar v tem, tako umevno se mi je zdelo v moji zaljubljenosti. Igrala je dvojno igro... toda, če se ne motim? Kakšno krivico bi ji storil, če jo le obdolžim! Toda ne, ona ni nedolžna, tako bolno so ji zadnjič gorele oči, in ustnice so bile čisto blede... Skoraj sem prepričan, toda preizkusil jo bom!«

Sredi teh misli je dvignil oči. Kolena so se mu zašibile in kri mu je splahnela z obraza, kajti zagledal je njo, vso nasmejana. Cesar se je najbolj bal, se je zgodilo: spremljal jo je oni in čisto natančno je videl njen obraz, na katerem je lepel pomilovalen posmeh. Približala sta se. Nasmehnili se mu je, toda njegovo lice je ostalo trdo, oči uprte naprej. Malomarno je pozdravil in težko je zvenel njegov korak; njen smehlaj je ostal v zraku...

»Maščeval se bom in dokazal, da se moti, če misli, da se bo igrala z menoj!« je govorila njegova notranost. Kakor jeklen oklep je bila njegova volja, močna in neprodorna. Čustvo je ni moglo premagati. V glavi se mu je porodil čisto določen, brezkompromisen načrt; saj zdaj je bilo dokazano, da se le norčuje iz njega.

Drugega dne popoldne sta imela domenjen sestanek. Skoraj ob istem času pa se je Ivan sprehajal po promenadi z dekletom, s katerim bi se bil nekoč skoraj že zaročil. Kakor slučajno je zavil v »tisto ulico«, da ga je morala videti, seveda pa po drugi strani ulice, da je ni bilo treba pozdraviti.

Ko ga je zagledala, je zardela, njene lepe oči pa so se zalile s solzami. Náh ni vedela, kako je prišla tistega dne domov. Zdelo se ji je, da se še v sobi ne more skriti škodoželjnim očem »dobrih prijateljic«. Skušala si je na vsak način pojasniti njegovo vedenje, toda od tisoč razlag je ni zadovoljila nobena. Mnogo prej kot po-

sil sem te še enkrat in šla si z menoj. Tam sredi polj pa ti je vstalo vprašanje:

»Zakaj sem šla tu sem — in s teboj?«

Nisi vedela na to odgovora; dogodki zadnjih dni so te prehiteli. Resnica je vstajala pred teboj in ti se sedaj bojiš. Zakaj? Zakaj in česa se bojiš? Mar zato, ker si mlada, ker ti pólje po žilah vroča kri? Ali se bojiš prihodnosti, ki je ne poznaš? Če ne, se morda bojiš sedanjosti? Če se bojiš te, potem nisi vredna sama sebe, potem se gotovo bojiš sama sebe! Ali pa je to vredno človeka?

Potem pa je prišlo. Videl sem te objokano vsak dan. Vprašal sem te:

»Nada, zakaj jokaš?«

In odgovor so bile zopet solze.

Kadar je meni težko pri srcu, tedaj si zapojevam, vso svojo bolečino izlijem v pesem in ko izzvane zadnji akordi, sem potolažen. Zapoje si še ti pesem o ljubezni, o bolečinah, ki jih moraš pretrpeti, in laže ti bo.

Vlak je sopihal in peljali smo se, v novo žalost — ti. Vedel sem, da ne smem hoditi s teboj in držal sem se tega. Hodil sem sam in tam sredi pota v gozdu se mi je zasmegal obraz tako koketno, da sem vprašal lastnico tega smeha, zakaj je tako vesela. In hodila sva skupaj s frajlico z velikimi očmi, lepimi, črnimi. Toda, ali je bila med nama takrat kakšna vez, da sva si bila vedno v bližini. Zakaj si me takrat vprašala:

»Boris, kako se zabavaš?«

To vprašanje me je presenetilo. Ali ni tebi vseeno, kako in s kom se zabavam?

Na neki proslavi smo peli. Komu sem takrat pel, ne vem. Občutil sem v grlu tako tesnobo, da skoraj nisem mogel iztisniti iz sebe glasu. In vendar sem hotel dati z glasom, s petjem,

navadi je odšla ta dan spat, in ko je zjutraj posijalo sonce v izbo, je bilo prvič njeno zglavje moko od solz...

On pa je s krvavečim, raztrganim srcem nadaljeval svoj načrt. Včasih se mu je zazdelo, da se mu je posrečilo izruti njeno podobo iz svojega srca, ko jo je dan za dnem, uro za uro poniževal. Prišli pa so trenutki, ko je dvomil o pravičnosti svojih dejanj, spominjajoč se njenih otožnih, rosnih oči, ki so ga prosile usmiljenja. Ves razdvojen je že mislil včasih na samomor. Končno pa je sklenil, da napravi temu konec. Pisal ji je, da je ne ljubi več, ker ve, da se je igrala z njim in da se bo v kratkem zaročil. Ko je spustil pismo v nabiralnik, se mu je zdelo, da se je rešil vsega in da je ugasnil tudi pekoči ogenj...

Čez nekaj dni pa je prejel drobno, rožnato pisemce. Z radovednostjo ga je odpiral in ni si mogel razložiti, kdo bi mu bil pisal. Cital je:

»Dragi! Odpusti mi, kakor sem Ti jaz odpustila! Ne obsojaj me! Umaknila sem se in... bodi srečen. Toda vedi, da sem Te ljubila, strašno, silno ljubila. Zbogom za vedno!«

Uničil sem lastno srečo in njo pognal v smrt! Zagrebel si je roke v lase ter se sesedel na stol. »Morilec sem, čisto navaden morilec in misel, da je ne ljubim, je bila le laž. In vendar, kako neznatna in nizka je moja sebična ljubezen v primeri z njeno! Uničil sem najzvestejše srce, kajti ona me je ljubila tako, da se je umaknila, ker je mislila, da bi mi bila na poti.

Nevedoma, kar instinktivno je prijel za revolver. Toda ko je začutil jeklen mráz na svojih sencih, se je streznil. »Smrt? Ne, zakaj ona bi bila odrešenje, ona bi pomenila konec vsega. Jaz pa ne zaslužim tega. Prevzel bom nase kazen za zločin in bom živel, da mi bo vest podnevi in ponoči, vsako minuto in vsako sekundo, jasno in neizbežno pokazala moje dejanje v vsej svoji strahoti: Morilec! — Zato bom živel!«

Naslednjega dne je prinesel lokalni časopis med dnevnimi novicami naslednjo vest:

»Vsed nesrečne ljubezni je skočila v vodo 18letna hčerka itd. itd. S prizadeto rodbino najgloblje sočustvujemo.«

In takoj pod poročilom, široko obrobljeno, v mastnih črkah:

»Slavna pariška vedeževalka ostane samo še par dni! Na tisoče zahvalnih pisem!!! Čudovita jasnovidka! Preteklost in prihodnost v petih minutah. Ne zamudite te edinstvene prilike!!!«

duška svojemu občutju. In ti si me poslušala; to sem čutil in videl, ne da bi pogledal tja, kjer si stala. Čestitala si mi! Zahvalil sem se hladno — ne vem zakaj, občutila si to in stavila vprašanje, katerega si pozneje večkrat ponovila:

»Boris, zakaj se jeziš name?«

In vendar ni bilo v moji duši takrat jeze niti najmanj. Zakaj si rekla takrat: »Gotovo sem ti napotil« in nisi pomislila: tega ne bi smela povedati. Šla sva zopet skupaj in kmalu naju je objel teman gozd. Trepetala si, težko, sunkovito si dihal. V pričakovanju? Česa?

Takrat sem te objel in poljubil tvoje ustnice, ki so bile vroče; ali so bile tudi žejne? In kakor da bi te moji poljubi vzdramil, si se zopet povrnila v resničnost. Toda bilo je že storjeno, izrečeno, izdano!

Hodila sva ves dan skupaj in nisva se menila za vprašujoče poglede. Mrak je že bil — in zopet si jokala. Hotel sem, da se jeziš name, a nisi se hotela. Hotel sem vzeti vso krivdo nase in ti nisi hotela. Od takrat te nisem poznal več, nisem te razumel. — Prevzel sem nase laž in to me boli bolj kot vse drugo!

Hotel sem, da pozabiš na vse in šel sem mimo tebe, kot bi te ne poznal; nisem hotel sebi dobro, ampak tebi. Pa zopet si vprašala: »Boris, zakaj si jezen?« In ko te moj odgovor ni potolažil, ko ni pregnal tvojih dvomov, si zopet jokala. Jaz pa sem potlačil grenkobo in nisem razumel zakaj, kako, čemu vse te solze.

Zapoj si pesem o preteklosti, zapoj si pesem o ljubezni, o tvoji bolečini in morda ti bo laže.

Jaz pa sem ostal ob vprašanju: »Zakaj si zajokala sedaj, ko te nisem poljubil?« Nada.

Zapiski

Že nekaj dni neprestano dežuje.

Skozi okno gledam na mokre strehe pod seboj. V šipe bije dež. Čudno trpki so ti dnevi. Odkar je začelo deževati, še nisem šel z doma. Dnevi so ubijajoče dolgi in pusti. Včasih zakrije gosta megla, tista siva, poznoseptemberska megla zvonika, ki ju vidim skozi okno v jasnih jutrih. Ko leže večer in se za večerom tiho spusti noč, prižgem staro petrolejko. Potem sedem za mizo in pišem. Te noči so strahotno ugodne. Ob šipah se razbija dež, na podstrešju poleg moje sobe škripljejo vrata, gnana od vetra, ki piha skozi luknje v strehi. V sobi pa je tiho. Kako silno vpliva name ta mir, ki se lomi med neenakomernim škripanjem na podstrešju.

Odstavim pero. Prižgem cigareto in se nalonim nazaj. Noge iztegnem daleč pod mizo. Cigaretčni dim se jasno riše v stožcu svetlobe, ki pada na list, popisan do polovice.

Sedaj je zaigral pod menoj klavir. Pesem iz »Hoffmannovih pripovedek«. Sonja igra. Da, Sonja. Zadnjič je prišla k meni v sobo. Dolgo sva govorila. O mnogočem. Potem je legel med naju nenadoma molk. Skozi odprto okno je butnil v hišo jazz. Od nekod je zaplakal iz radia saksofon.

»Muziko imam zelo rada,« je rekla. Potem je objela z rokami kolena in naslonila glavo nanje. Z velikimi črnimi očmi je strmela v kot za posteljo.

»Sonja!« sem tiho poklical.

»Kaj?« je vprašala, ne da bi premaknila oči.

»Igraj mi kaj! Kaj lepega! Jazz me ubija. Prežalostno poje saksofon.«

»Da,« je pridružno rekla in vstala.

»Pojdi!« — In mi je prožila roko. (Sonja ima lepe bele roke.)

Ugasnil sem luč in šel z njo.

»Tu!« in je pokazala na staro zofo. Potem je sedla za klavir. Od mrtvih sten so jeknili akordi. Chopin, Schubert, Mozart, Beethoven, Liszt. Vsak je zaživel po svoje.

»Igraj ti!« je potem tiho rekla, ko so prsti še počivali v prijemu poslednjega akorda Lisztove »Ljubavne boli«.

Ne vem, kaj mi je bilo v tistem trenutku. S silno močjo sem udaril po tipkah. Iz strun so butnili težki molli in napolnili sobo z mrtvo žalostjo. Sonja je s priprtimi očmi strmela v sliko na steni. Potem sem nenadoma zaigral tiho pesem iz »Hoffmannovih pripovedek«.

Dolgo sem igral. Sonji je omahnila glava. Odstavil sem roke in vstal. Sonja je zaspala. Previdno sem jo dvignil in položil na posteljo. Pri vratih sem za trenutek obstal in se okrenil. Sonja je mirno dihala...

Ko sem stopil v svojo sobo, je bila ura tri četrta na dve. — Potem Sonje nisem nič srečal. Tudi prišla ni.

Sedaj igra. Tisto tiho pesem iz »Hoffmannovih pripovedek«.

Cigareteta dogovoreva. Pepel se je že dvakrat osul.

V šipe bije dež.

Na podstrešju škripajo vrata.

Tamirov.

Učki

Usred krša, pokraj mora,
Ponosno se dižeš u visine,
Srce Istre, Učka gora,
Puna čara i miline.

U sjaju vedrih dana,
Treperila si suncem obasjana,
Dragih, milih ti Istrana
Sladkom pjesmom razdragana.

Ali naša? Fjornna je zadržala,
Zemlja ona diška i žubavna,
Tudi nas človek raka je občutila,
Zemlja v našem ljudem živa.

Zivan Žun

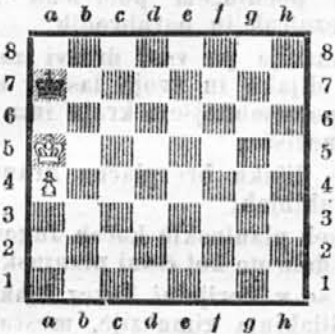
Š A H

POROČILA IZ ŠAHOVSKEGA SVETA

Teorija

Ta pravila pa seveda ne veljajo za pešce, ki se nahajajo na a- ali h-liniji, kajti kakor hitro se posreči črnemu, da spravi svojega kralja pred nasprotnikovega pešca, je remis neizbežen. Na primer:

Beli: Ka5, pešec: a4.
Črni: Ka7.

1. ...	1. Ka7-b7
2. Ka5-b5	2. Kb7-a7
3. a4-a5	3. Ka7-b7
4. a5-a6	4. Kb7-a7
5. Kb6-a6	5. Ka7-b8
6. Ka5-b6	6. Kb8-a8

Če igra beli sedaj a6-a7, je črni seveda pat.

Tudi v tejle poziciji (Beli: Ka6, p: a5; Črni: Kd6), ki se kaj čisto pripeti, doseže beli le remis, če je črni na potezi:

1. ...	1. Kd6-c6
2. Ka6-a7	2. Kc6-c7
3. a5-a6	3. Kc7-c8
4. Ka7-a8	4. Kc8-c7

Če razpolaga beli (črni) samo s krajnim pešcem, to je s pešcem na a- ali h-liniji, in lovem, ki pa ne obvladuje polja, na katerem hoče doseči kraljico, ter se nahaja v isti poziciji kot zgoraj, ne bo mogel kljub premoči lovca izsiliti kot remis:

Beli: Ka5, pešec: a4, Le3; Črni: Ka7.

1. ...	1. Ka7-b7
2. Le3-d4	2. Kb7-a8
3. Ka5-a6	3. Ka8-b8

Naj igra zdaj beli kar hoče, črnega kralja le ne more izriniti iz keta.

Seveda pa beli zlahka dobi, če more razpolagati z lovem, ki obvladuje barvo krajnega pešca.

Se celo skakač ne more včasih pripomoči k zmagi. Če ima n. pr. beli v poziciji:

Beli: Kh8, pešec h7, Sd3; Črni: Kf7.

potezo, ostane kljub skakaču igra neodločena. Črni kralj bo namreč plesal po poljih f7 in f8 ter ga od tam nasprotniku ni mogoče izriniti.

Če pa ima potezo črni, mora s kraljem na f8, nakar mu bo beli s potezo Sd3 do e5 preprečil, da bi se vrnil na f7 in bo seveda zmagal.

Presenečenje skriva v sebi tale pozicija:

Beli: Kf1, Le2; Črni: Kh1, pešec h3.

Na prvi pogled se zdi, da bo črni vsaj remiziral, če že ne dobil. Zábavno na tem je, da si črni pozicije tako zabarikadira, da ne le, da ne zmagaja, ampak celo izgubi. (Pri tem je treba poudariti, da je mat z enim samim skakačem možen le v slučaju, če ima nasprotnik le kralja

in krajnega a- ali h-pešca, kakor n. pr. v naši partiji.

1. Se2-g3	1. Kh1-h2
2. Sg3-f5	2. Kh2-h1
3. Kf1-f2	3. Kh1-h2
4. Sf5-e3	4. Kh2-h1
5. Se3-f1	5. h3-h2

6. Sf1-g3 mat.

Remis bi bil, če bi imel potezo črni. Tudi ako ima črni več pešcev, beli na opisan način zmagaja.

Oglejmo si naslednjo pozicijo:

Beli: Kf2, Se8.
Črni: Kh2, pešca: h3, g6.

Ako vleče prvi beli, dobi v štirih potezih (A), ako ima črni (B) pa v osmih potezih!

- A.
1. Se8-f6	1. g6-g5
2. Sf6-g4	2. Kh2-h1
3. Kf2-f1	3. h3-h2
4. Sg4-f2 mat.	

- B.
1. ...	1. Kh2-h1
2. Se8-f6	2. Kh1-h2
3. Sf6-g4	3. Kb2-h1
4. Kf2-f1	4. g6-g5
5. Kf1-f2	5. h3-h2
6. Sg4-e3	6. g5-g4
7. Se3-f1	7. g4-g3
8. Sf1:g3 mat.	

Rešitev problema št. 12.:

1. e2-c4	1. Kc5-e4
2. b2-b4	2. Ke4-b5
3. Dd8-c7	3. Poljubno
4. b4-b5 ali Dd8-a5 mat.	

Problem št. 13.

Beli: Kh3, Dg2, Lh7, pešec: b6.
Črni: Ka8, Te8, pešec: b7.

S to številko »Naše volje« zaključujemo, kar je mogla naša rubrika prinesiti drobcev šahovske teorije, čeprav se središnje nismo niti dotaknili in smo si gledali otvoritve kakor tudi končnice le bolj od daleč. Kder se hoče namreč natančneje poglobiti v šahovsko umetnost, mu eno do dvo-kolonske rubrike v listih nikoli ne bodo zado-stovale. Da bi razlagali teorijo do vseh potan-kosti pa tudi nikdar ni bil naš namen. Naš na-men je bil le, vzbuditi zanimanje za kraljevsko igro med širšim krogom naših čitateljev in čitateljic in jim podati foliko neobhodno potrebne podlage, da bodo mogli zasledovati v prihodnjem letniku razne partije v turnirju, ki jih bo rub-rika priobčevala. Na svidenje! Zdravo!

Majer Boris.

Vsak gospodarski sistem je le posledica stanja človeške duše. Vsak gospodarski sistem je le odsev gotovega intelektualnega in moralnega stanja človeka!

Mir pride po borbi; kdor torej želi imeti trajen mir, se mora vežbati v borbi.
(Epaminonda)

ZANIMIVOSTI...

Irski časopis proti Madžarom

»Irish Times« je ob priliki uvedbe vojaške dolžnosti v Avstriji prinesel članek, v katerem pravi, da bo v doglednem času tudi Madžarska storila isti korak, ki ga je napravila Avstrija. Trdijo sicer, pravi list, da je Anglija z Madžarsko vedno zelo strogo postopala, toda Madžarska ne zasluži nikakršnih simpatij. Madžari so vedno smatrali sebe za nekakšen »gospodski narod«, ki ima pravico do nadvlade nad »inferiornimi narodi«. S Slovaki so postopali tisoč let kakor s sužnji. Pokrajine, ki so jih izgubili, so že zdavnaj naseljene po drugih narodih. Vsak poskus Madžarske za namenom preureditve sedanjih meja v srednji Evropi bi predstavljal pravo norost.

Najstarejša Čehoslovakinja

Najstarejša Čehoslovakinja je Ana Met'ejko-va iz občine Olešnik v Podkarpadski Rusiji, ki je pred dnevi doživela svoj 112-ti rojstni dan. Starka še vedno pomaga v gospodinjstvu in pazi poleg tega še na svoje vnuke. To je res prava kmečka korenina.

Zanimiva čehoslovaška ekspedicija

Pred nekaj dnevi je odpotovala iz Prage na Japonsko prva samostojna čehoslovaška ekspedicija, ki bo tam opazovala popoln sončni mrk, ki bo nastal 19. junija t. l. in ki bo trajal eno minuto 54 sek. V tej ekspediciji se nahajajo najslavnejši čehoslovaški astronomi, poleg tega pa tudi odposlane avstrijskega astronomskega zavoda. Ekspedicija potuje preko sovjetske Rusije in dalje preko Tokija do Aomori, od koder bo z ladjo odpotovala na otok Hokaido. Čehoslovaška ekspedicija bo sončni mrk najhrže opazovala z vrha gore Chari.

Železniška zveza med Sovjetijo in Iranom

Pred kratkim je sovjetsko-iranska železniška konferenca, ki je bila v Taurizu, razmotrivala vsa vprašanja, ki so v zvezi z ustanovitvijo direktne železniške zveze med sovjetsko Rusijo in Iranom. Ta zveza bo imela silno velik pomen, zlasti zaradi izvoznega in uvoznega blaga. Otvoritev tega železniškega prometa je določena za 1. september t. l.

Madžarska je zvečala davke za 21 milijonov pengő

V državnem proračunu za leto 1936/37 je Madžarska zvečala svoje davke za 21 milijonov pengő. Od vseh davkov odpade na neposredne davke 222 milijona, na prometni davek 204 milijona in na trešarino 88 milijonov pengő. Računajo, da bodo tudi s povečanjem carin pridobili okoli 2 milijona pengő.

Prva gorska električna železnica v Evropi

Prva gorska električna železnica v Evropi in na svetu sploh je 18 km dolga železnica med Inomostom in Stubaijem, ki so jo zgradili pred 32 leti. Gonijo jo štirje motorji po štirideset ks. Električni tok je izmeničen in ima napetost 2500 voltov. To vozilo doseže v kljub malenkostni energiji, ki jo potrebuje na najhujših strminah hitrost 15 km na uro.

Največja električna centrala

Največjo električno centralo na svetu ima Amerika in sicer v New-Yorku s kapaciteto 750.000 kilowatov ali okroglo 1 milijon Ks. Ta sila bi lahko vlekla 300 brzih vlakov z brzino 100 km na uro. Največja evropska električna centrala je francoska centrala Saint Denis, ki ima 400 tisoč kilowatov ali nad 600.000 Ks učinka. Največji generator za izmenični tok je v New-Yorški centrali in ima nad 210.000 Ks. V Evropi imamo največje generatorje od 75-80 tisoč kw, ki obratujejo v pariških elektrarnah Vitry Lud in Saint Denis.

IZ ŠOLSKE TORBE...

Slovo od šole

(Prosto po Prešernovi elegiji »Slovo od mladosti«)

Dni šolskega garanja vrsta kmalo
minula bo in ure preminule,
ki so rodile cvetov mi nemalo.
Vse rožice znanja bodo se osule.
Le redko sonce milo je sijalo,
šolnikov jeze so pogosto rjule.
Oj zbogom, šola, cvetki in slovarji,
a Vam, profesorji: Bog Vas obvarjil!

Okusil zgodaj sem te, spraševanje!
Vesolja dokaj mi tvoj strup je vmoril:
sem zvedel, da molčecnost, šepetanje,
svet zaničvati se je zagovoril.
Le minus tri dobiti, lažne sanje!
Zbežale so takoj, ko spregovoril
sem pred katedrom. Kakor lahke ptice
zbežale so pred cvetki vse petice.

Sem videl, da svoj čoln po sapi sreče,
komur sovražna je, zastonj obrača;
nič ne pomaga, da oči proseče
k njej dvigaš, — s cvetki v šoli te poplača.
A le petica da ime sloveče,
čeprav brez sreče se z denarjem plača!
Sem videl čislati le to med nami,
kar po peticah vonja (Ali — slami?)

Ker so razmere v šoli bile take,
so meni rane vsekale krvave.
Mladosti jasnost vendar vse napake
pozabi in si napodí iz glave.
Kaj stavljal si petice boš v oblake,
kaj brskal v »piskru« kakor sred' puščave!
Le tisti luč modrosti naj prižiga,
ki že ob rojstvu sreča mu namiga!

Kdor ni za šolo, kmalu dihanje njen bode
odnesel ga; kar so klopi vzgojile,
pozabil kmalu bo, brez vsake škode
se bodo formule vse izgubile.
Ne spleča se brez dna polniti sode,
ki cvetki so in fajfe jih polnile.
Zato pa: Zbogom, šola in slovarji,
a Vam, profesorji: Bog Vas obvarjil!

—in.

Profesor zgodovine, nekdanji starinoslovec,
prodaja nekatere starinske predmete iz svoje
zbirke. Ko pride starinar k njemu, da bi si pred-
mete ogledal, ga profesor sprejme z besedami:
»Videli boste, pokažem vam originalne sta-
rine... Dovolite, da vam najprej predstavim
svojo ženo...!«

Profesor kupuje ribe na trgu, trgovec mu vneta
prigovarja:
»Kupite, prosim, tele ribe, še žive so!
»Saj to ni važno, če so še žive. Samo to mi po-
vejte, če so res sveže!«

A.: »Najbolj raztresen profesor je bil tisti, ki
je naročil v restavraciji omleto, si jo zataknil za
ovratnik in začel zvečiti servijeto.«

B.: »Meni se pa zdi, da je bil še bolj raztresen
oni, ki se je zvečer, ko je prišel domov, obesil
na kljuko, dežnik pa položil v posteljo.«

Profesor: »Zakaj je Hanibal prekoračil Alpe?«
Dijak: »Zato, ker takrat, ker takrat... še ni
bilo predora!«

Zena krega moža-profesorja: »Kdaj pa si opa-
zil, da ti je zmanjkalo dežnik?«

Profesor: »Ko je nehala liti in sem ga hotel
zapreti.«

Profesor (razjarjen): »Vi ste največji osel tega
stoletja!«

Dijak (pri sebi): »Seveda! Saj ste bili Vi rojeni
še v preteklem!«

Dijak: »Ali naj prižgem luč, gospod profesor,
ker je že temno?«

Profesor logike: »Po čem to sklepate?«

Profesor higijene v moškem razredu: »Po-
sebno pa se morajo mlade porodnice varovati
vsakršnega prehlajenja...«

Profesor: »Dokažite mi, da je zemlja okrogla!«
Dijak: »Prosim, gospod profesor, ali sem kdaj
trdil, da ni?«

Profesor: »Razložite mi, iz česa je nastal člo-
vek!«

Dijak: »Pri verouku iz blata, pri prirodo-
pisu pa iz opice!«

Profesor matematike: »Kaj dobimo, če denemo
skupaj plus in minus?«

Dijak: »Kurzschluss, gospod profesor!«

Profesor: »Šele v novem veku je znanost tako
napredovala, da se je človeku posrečilo odkriti
kisik.«

Dijak: »Kako so pa živeli poprej...?«

Profesor filozofije: »Kako bi imenovali kako
posebno nagnjenje do kakega predmeta, n. pr.
učenca do šole?«

Dijak: »Absurdnost!«

Profesor: »Povejte mi vendar, kdo vam je po-
magal sestavljati to nalogo?«

Dijak: »Nihče, gospod profesor!«

Profesor: »Nemogoče! Enemu samemu človeku
ni mogoče v istem mahu ustreliti toliko kozlov!«

Iz šolskega zvezka (profesorjeva opomba učencu,
ki je pisal čez rob): »Pišite, prosim, prihod-
njič še naprej in oddajte z zvezkom tudi klopi!«

Profesor: »Kdo je zopet to naredil? Mar
veste vi Kuntič?«

Kuntič: »Ne vem, gospod profesor.«

Profesor: »Ne lažite! Vaš obraz je postal
bel ko kreda.«

Kuntič: »Bela barva je vendar barva ne-
dolžnosti!«

Profesor: »Šilo, kje je ležala Troja?«

Šilo: »Pri gori Itha.«

Dijaki! Dijakinje!

Dijaki, potujte! Vpišite se v Ferijalni Savez.
Stariši!

Ferijalni savez je dijaška organizacija,
odobrena s pravilnikom ministra Prosvete.
Cilj Počitniške zveze so potovanja. Potovanje
krepi zdravje! Potovanje plemeniti dušev-
nost in značaj! Potovanje izobrazuje!

Ferijalni Savez omogoča potovanja z na-
slednjimi sredstvi:

1. daje poedincem polovično vožnjo po
vseh železnicah in parobrodih;

2. ustanavlja po vsej državi zavetišča za
potujoče dijake in svoje lastne domove; v
vsakem pomembnejšem kraju ima F. S. ure-
jeno prenočišče;

3. daje dijaku brezplačno hrano v počit-
niških kuhinjah;

4. v vseh planinskih kočah Jugoslavije uži-
vajo iste dobrote kot člani planinskih društev.

Vpiše se v Ferijalni Savez lahko vsak di-
jak in dijakinja gimnazije, meščanske šole,
ljudske šole, vseh strokovnih šol, trgovskih
tečajev itd.

Vpisovanje se vrši do 20. junija s tem, da
se plača Din 35.— za članarino; kdor želi
uživati iste ugodnosti, ki jih uživajo člani
Slov. plan. društva, doplača še Din 5.— in
dobi posebno mladinsko planinsko legitima-
cijo.

Članarina se vplača le po položnici, ki jo
dobi dijak na svoji šoli pri poverjeniku ali
v pisarni F. S. v Ljubljani; lahko se vplača
tudi po splošni položnici na čekovni račun
F. S. štev. 13.277.

Takoj ko vplača članarino, dobi legitima-
cijo na svojem zavodu pri poverjeniku. Če
hoče, da jo pošljemo osebno, doplača Din 150
za poštno stroške.

Vse informacije izveš: Dravska oblast F.
S. Ljubljana, Drž. trgovska akademija, III.
nadstropje od 9.—12. in od 15.—18. ure.

Rano jutro

Još je rano. Na obzorju
Rana zora rudi,
Nema više noći crne
Novi dan se budi.

Po travniku tik potoka,
Mladi pastir hodi,
Stado bijelih ovaca
On sa sobom vodi.

Živan Žun.

Na svetu ni bolj svete dolžnosti
kakor je obramba svoje države, svoje
nacije in vere, obramba svojega ognji-
šča.
(Aleksander Ujedinitelj)

Od zibelke do groba ste dolžni služiti
samo Jugoslaviji, jugoslovenski ideji;
njene so vaše mišice in vaša srca, njene
morajo biti vse vaše radosti in ideali,
vaše težnje in vsi vaši napori

Med sredstvi, ki služijo narodnemu
edinstvu in splošnemu kulturnemu na-
predku, je šola na prvem mestu

ČUVAJMO JUGOSLAVIJO!